

Eind jaren tachtig, een klein dorp aan de Waddenzee. Het leven van de ouders van Teun staat in het teken van de grote idealen. Het gezin offert er alles voor op. Maar wat betekent dat voor Teun en zijn oudere broer? Ieder op eigen wijze proberen de jongens, regelmatig doelwit van pesterijen, op school en op straat te overleven. Als de broer zijn ouders en hun idealen radicaal de rug toekeert, raakt het gezin ontwricht. *Een soort familie*, dat werd genomineerd voor de AKO Literatuurprijs 2010, is een vernuftig, aangrijpend verhaal over loyaliteit en liefde.

Over *Een soort familie*:

‘Een aangrijpende roman met ijzersterke scènes.’ – *de Volkskrant*

‘Een coming of age-roman waarmee je graag een zomeravond doorbrengt.’ – *Trouw*

‘Een epos met een onthutsend slot.’ – *Het Parool*

‘Een indringende roman.’ – *GPD*

‘Hartverscheurend en indringend.’ – *Vrij Nederland*

‘Een meester in het schetsen van gesloten gemeenschappen. Van Beijnum overtreft zich met dit verhaal.’ – *Dagblad De Limburger*

Kees van Beijnum

Een soort familie

ROMAN

2011

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Een soort familie is mede tot stand gekomen
met een werkbeurs van het Fonds voor de Letteren

Copyright © 2010 Kees van Beijnum

Eerste druk 2010

Zesde druk 2011

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagbeeld Getty Images

Foto auteur Bert Nienhuis

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey

Druk Koninklijke Wöhrmann, Zutphen

ISBN 978 90 234 6444 0

NUR 301

www.debezigebij.nl

www.keesvanbeijnum.nl

Voor Tatjana, Allard en Zelda

Proloog

Als hij in de stenen, glazen schittering van de hoge kantoorgebouwen door zijn rayon rijdt, heeft hij het gevoel dat hem werkelijk alles meezit op deze warme lentedag. De meeste mensen zijn al op hun werk en hij is onderweg tussen het gesuis van de auto's en het krioelende leven, zijn radio afgestemd op de favoriete muziekkzender. Een telefoontje van de binnendienst voert hem zonder uitstel naar het rayon van zijn collega Marloes, die op vakantie is aan de Rode Zee. Hem is verteld dat het een onbekend adres betreft, Eldorado Reizen is dus geen voorbewerkte prospect van Marloes, wat inhoudt dat hij als haar waarnemer de onverdeelde som aan provisie opstrijkt, mocht zijn demonstratie tot een order leiden. Eldorado Reizen blijkt gevestigd aan de Gedempte Oude Gracht in Haarlem, parkeerplaats voor de deur, begane grond, zonder drempel. Soepel en vanzelfsprekend duwt hij zijn uitklapbare kar met de XR10 erop het linoleum over. Tien minuten later staat hij weer buiten in het volle licht van zijn succes, met een getekende order inclusief uitgebreid servicecontract op zak.

Over de weg door de duinen rijdt hij naar de kust, waar de strandtenten tot zijn aangename verrassing al zijn opgebouwd. Met zijn zonnebril voor zijn ogen, stropdas los, eet hij een broodje op het terras. Het licht op zee is adembenemend, feeëriek. Hij is een kind van het water, die band gaat ver terug. En terwijl de golfjes een voor een omrollen en voortkruipen over het droge zand, zou hij dit een perfecte dag willen noemen. Zijn perfecte dag.

Als hij weggrijdt van de parkeerplaats ziet hij haar lopen, zijn vrouw Tessa, gekleed in een zwierige zomerjurk, hand in hand met een man die hij, al heeft hij hem in jaren niet meer gezien, moeiteloos herkent. Ed,

zijn vriend van vroeger. Hij twijfelt even en rijdt dan weg, terug naar de stad, terug naar zijn eigen rayon.

Weer enigszins tot zichzelf gekomen, ontgaat de ironie hem niet. Zoals hij in de tijd dat Tessa nog Eds vriendin was stiekem afspraakjes met haar maakte, gaat Ed nu achter zijn rug om met Tessa naar het strand. De rollen zijn omgedraaid, in zijn nadeel, ontegenzeggelijk in zijn nadeel.

Thuis zegt hij niets over waar hij op de parkeerplaats getuige van is geweest. Hun huis schijnt op deze avond van alles net iets te veel te hebben, een eethoekstoel te veel, een zijtafel te veel, een foto te veel. Samen met hun zoontje Joris eten Tessa en hij aan tafel. Ze hebben het over school, over Kos, waar ze met de vakantie heen gaan, als het toch niet Sicilië wordt. Hij weet zich geen raad met zichzelf, maar slaagt erin met zijn vrouw de voors en tegens van beide bestemmingen tegen het licht te houden. Als iedere avond ruimen ze samen de tafel af.

In de kamer wacht hij tot Tessa Joris naar bed heeft gebracht. Ze komt naast hem zitten met door de zon gekleurde armen. Ze wisselen beleefd, vriendelijk, de voorvalletjes van de dag uit, maar nog steeds komt er geen woord over wat hem bezighoudt van zijn lippen. Hij wacht af wat zij zal zeggen, maar ze doet er het zwijgen toe, en al zijn voorzichtige aanzetten verzanden in algemeenheden. De verdere avond blijft hij weigeren haar geheim te onthullen, verwoed starend naar het geschitter van de tv, zich afvragend aan wie of wat zij intussen denkt.

Het huwelijk is een sacrament, zei zijn schoonvader op de dag dat Tessa en hij trouwden. En het enige wat hij toen dacht, was: eigenaardig dat juist hij dat woord gebruikt, als ongelovige vreemdganger.

's Avonds in hun comfortabele bed zoekt hij toenadering tot haar zachte, warme lichaam. Ze vrijen, net zo heerlijk als altijd. Vreemd genoeg is het alsof hij de bedrieger is, hij degene is die iets vreselijks voor haar achterhoudt. Op die warme lenteavond met het straatgeruis achter de gordijnen en binnen het gedempte licht van hun identieke bedlampjes houdt hij haar na afloop lang in zijn armen en kust haar in haar hals. Misschien valt het tij ondanks alles nog te keren.

Dan kust ze hem op zijn wang en draait zich behaaglijk zuchtend, al half in slaap, om en knipt haar lampje uit.

Hij luistert een poosje naar haar ademhaling en doet dan zijn lampje uit, waarna hij achterblijft in de duisternis. Hij is alleen.

Deel een

Amsterdam aan het begin van de avond. Volle trams met bleke, bedachtzame gezichten achter de raampjes glijden door de lange straten. In de huizenblokken springen steeds meer lichten aan. Hij gaat het Griekse restaurant binnen en neemt plaats aan het kleine tafeltje voor in de zaak. Vier keer per week eet hij buiten de deur en de overige drie dagen haalt hij iets bij een van de vele, goedkope afhaalrestaurants die zijn buurt rijk is. Om en om – buiten de deur eten en afhalen – zo gaat hij de eentonigheid van de week naar tevredenheid te lijf. Hij opent zijn koffertje en vist er zijn blok met dagrapporten uit. In een advertentiekrant die op de bar van het restaurant ligt, zoekt hij naar bedrijfsnamen en schrijft er een stuk of wat over: Stats bv, Pals consultants, De Ligt makelaardij. In zijn dagrapporten legt hij in eenheden van een halfuur verantwoording af voor zijn bezigheden: bezoeken aan bedrijven en instellingen, verkoopgesprekken, demonstraties, reistijden, telefoongesprekken. De dagrapporten zijn, uiteraard, bedoeld om te controleren of hij zich van negen tot vijf wel echt verdienstelijk maakt voor de company. Kleinschalige fraude is zijn antwoord. Het aanvullen van bezochte adressen met nepadressen, een absolute groeimarkt in zijn geval, vormt inmiddels de routinematige afsluiting van zijn werkdag. Ditmaal vervult het noteren van de nepadressen hem met onverwacht grote weerzin, die nog toeneemt als hij de tijden, straatnamen en telefoonnummers opschrijft.

Als hij zijn dagrapporten opbergt, gaat achter hem de deur open, waarna stemmen en voetstappen op een kille tochtvlaag naar binnen stromen. Hij slaat geen acht op het gezelschap dat langs zijn tafel schuift tot een bekende stem klinkt.

‘Teun! Wat doe jij hier?’ Aan zijn tafeltje staat Tessa, zijn ex-vrouw,

met haar donkere, glanzende haar en lichtbruine ogen. Ze draagt een truitje dat hij niet kent en een spijkerrok met een maillot die hem haar onzekerheid over haar zware benen in herinnering brengt. Die stevige volheid is het eerste wat je aan haar opvalt, op haar lach na het eerste wat hem aan haar beviel.

Hij komt overeind en kust haar op haar koude wangen. ‘Ik eet hier wel vaker,’ zegt hij. ‘Mijn buurtje, hè?’

‘Wij komen net van een redactievergadering. Ben je alleen?’

‘Ik ga zo naar de bioscoop.’ Hij aarzelt, waarschijnlijk net iets te lang om geloofwaardig over te komen. ‘Ik heb een afspraak.’ Er is iets verontrustends in hem gevaren, niet nu, op dit moment, nee, de laatste tijd, een gebrek aan zelfvertrouwen zodra hij in haar nabijheid is. Toen ze een halfjaar geleden uit elkaar gingen, had hij gehoopt, verwacht, dat hij binnen niet al te lange tijd zijn leven weer op orde zou hebben, in het geestelijke, fysieke en materiële, maar tot veel meer dan het aanschaffen van een nieuw matras en wat servies op de markt, was hij nog niet gekomen, en ook met de extra vrije tijd die hij als alleenstaande hetero-man had verworven wist hij vooralsnog weinig aan te vangen. In ieder geval was het niet gelukt die om te zetten in zichtbare resultaten in zijn werk, want in plaats van de door de company voorgeschreven acht uur per dag maakte hij er vier, gemiddeld, naar boven afgerond. De overige uren benutte hij om kranten te lezen of televisie te kijken, soms van ’s middags vier tot diep in de nacht, om tot rust te komen. Want terwijl hij minder werkte was hij vermoeider dan ooit. En hij voelt gewoon dat Tessa dit allemaal doorheeft, een besef dat hem zo klein, zo zieltoegend maakt dat hij soms vreemde dingen zegt, zoals dat hij deze zomer met zijn zoon Joris naar Amerika wil, om in een camper door Yellow Stone Park te trekken, waarmee hij haar overstuur maakt. Dat is zijn kinderachtige manier om iets tegenover haar nieuwe leven te stellen, al die avontuurlijke tussendoortripjes met Joris, haar propere, smaakvol ingerichte appartement, haar kracht om het storende even adequaat als categorisch uit haar bestaan te weren. Wat kan hij inbrengen, behalve zijn auto van de zaak, zijn provisie die in de curve omlaag een nieuw

dieptepunt heeft bereikt, en zijn appartement waar weinig meer over te melden valt dan dat hij er woont, in onderhuur, voor onbepaalde tijd, op naam van een oude vrouw die hij niet kent?

‘Ik wou je nog bellen vanavond,’ zegt Tessa. ‘Kun je morgen iets eerder komen? Ik moet toch vroeger weg.’

‘Hoe laat?’

‘Zes uur? Lukt dat?’

‘Ik denk het wel.’

‘Dan kunnen jij en Joris samen eten.’

‘Prima. Past je moeder nu op hem?’

‘Nee.’ Hij ziet hoe de huid op haar jukbeenderen verstrakt en vraagt niet verder.

Ze voegt zich bij haar collega's aan de lange tafel, op een hoek, deels verscholen achter schouders en plastic palmen. Hij werpt zo nu en dan een vlugge blik op de druk pratende, gulzig drinkende vrouwen en mannen, redacteurs en vormgevers van het tijdschrift waar ze na ‘hun tijd’ is gaan werken. Net als dat truitje behoren zij tot haar nieuwe wereld, een voor hem ontoegankelijk schimmenbestaan.

Door hun aanwezigheid voelt hij zich broos en star in zijn confectiepak, het koffertje naast zijn stoel op de grond. Haar ex, in zijn eentje in het restaurant. Hij herinnert zich hoe Tessa hem tijdens hun laatste gesprek, nadat hij Joris thuis had gebracht, met een air van beheerste waardigheid goedbedoelde adviezen had gegeven.

‘Waarom richt je je huis niet in? Een laagje verf, een leuke bank. En al die dozen die er nog staan, ik wil je best komen helpen met uitpakken. Voor Joris is het dan ook gezelliger.’

‘Ik blijf er niet.’

‘Net als met je werk, zeker?’

Ze leerden elkaar kennen bij de faculteit Sociale Wetenschappen en trouwden toen Tessa zwanger werd van Joris, nu vijfenhalf jaar geleden. Als student had hij een bijbaantje in een café en hij stopte zo geleidelijk met studeren dat het nauwelijks opviel; hij zwom geruisloos weg, zoals Tessa later zou zeggen. Hij had er geen zin in, gewoon geen zin in, maar

zij blokte hard voor ieder tentamen en haalde haar bul. In het laatste jaar van haar studie woonden ze samen op een studentenkamer in Amstelveen, waar ze midden in de nacht vanuit het centrum van de stad heen fietsten. In de zomer werd het al licht als ze thuiskwamen. Ze fietsten hand in hand over de stille straten om elkaar te gaan beminnen op de slaapbank die ze hadden gekocht met het oog op ruimtebesparing, maar die uitsluitend werd ingeklapt de doodenkele keer dat ze bezoek kregen. Hij maakte zich over weinig dingen druk in die tijd, het leven kwam op hem af en hij liet het graag op zich afkomen.

Samen met een collega besloot hij het café in Amsterdam-Zuid waar ze werkten over te nemen. Tessa's vader, een man van cijfers, rekende avond na avond alles koortsachtig met hem door en hielp hem met het aanvragen van een lening. Maar aangezien hij helemaal niets op had met getallen en balansen, boekhoudkundige instrumenten waarvan, verzekerde zijn schoonvader hem, de logica zou meevallen als hij maar de moeite nam zich erin te verdiepen, begon de schittering van het toekomstvisioen van een eigen zaak al wat te verflauwen. Op het laatste moment zag zijn collega van de samenwerking af omdat hij een andere compagnon, iemand mét geld, had gevonden. Zijn schoonouders, Tessa, zelfs een paar vrienden van hem, namen het hoog op. Het verraad, zoals het voorval de geschiedenis in zou gaan, raakte hemzelf aanzienlijk minder diep.

Als hij betaald heeft, komt hij overeind en steekt zijn hand op naar Tessa. Ze knikt terug en met het gevoel dat alle ogen op hem zijn gericht, loopt hij met zijn koffertje in de hand naar de deur. De verlichting tipt hem aan als hij zonder op te kijken langs het grote raam schuift. Met grote stappen dringt hij zich tussen de naar huis terugkerende stroom fietsers en voetgangers tot hij bij zijn auto is. Tijdens het instappen werpt hij een verifiërende blik op de donkere, hoekige aanwezigheid van de XR10 onder de deken in de laadruimte. Met zijn contactsleuteltje in zijn hand overlegt hij bij zichzelf of hij niet beter de auto kan laten staan en naar huis zal lopen. Hij zou het liefst nu weggrijden, maar hij weet dat het in zijn straat om deze tijd lastig parkeren is en het langer kan duren

dan wanneer hij naar huis loopt, een wandeling van een minuut of tien. Hij blijft nog even zitten, rillend, zijn adem stomend. Het dilemma laat hem niet los en het ergert hem dat hij de knoop niet kan doorhakken, in zijn ijsskoude auto zit te vernikkelen om zo'n onbenulligheid. Hij stapt weer uit, sluit zijn auto af en loopt naar huis.

De gordijnen van het benedenhuis zijn dicht. De oude man die er naar hij heeft begrepen al dertig jaar woont, ziet hij overdag soms voor het raam zitten, gebogen over een kruiswoordpuzzelboekje, turend door zijn hoornen bril die met pleisters bijeen wordt gehouden. Een keer, aan het begin van de avond, zat hij op zijn bank televisie te kijken, intussen een glazen pot met bruine bonen uitlepelend. Hij probeert zich voor te stellen hoe het gezicht van zijn benedenbuurman er vroeger moet hebben uitgezien, nog een hele opgave. Achter die grauwe, rimpelige, ongeschoren eenzaamheid gaat een gezicht schuil waarvan misschien ooit een vrouw heeft gehouden. Ook al wil hij dat graag geloven, toch is het een waarheid waarop zijn blik afkaatst en het enige wat hij ziet, kan zien, is de klap die de man in het leven is toegebracht. Hij steekt de sleutel in het slot, raapt de post van de vloer en gaat de kale treden omhoog naar zijn woning.

Het eerste wat hij doet is de gashaard hoog zetten en daarna steekt hij met ge oefende handigheid de uiteinden van een houten knaapje in zijn colbert en hangt het aan de deur naar de slaapkamer. De broek van het kostuum legt hij met de vouwen op elkaar over een stoel. Hij schiet in een trainingsbroek en een trui, loopt naar de koelkast en tuurt peinzend naar een wortel en twee blikjes bier. Hij neemt een van de blikjes en gaat naar de kamer, waar het al warmer wordt. Met het suizen van de gashaard in zijn oren denkt hij aan de auto met het kopieerapparaat achterin, die nu een behoorlijk eind weg staat, het alarm ervan buiten gehoorsafstand, mocht vannacht een junk besluiten een waarderende blik onder de deken te werpen. Omdat hij sinds zijn scheiding niet langer beschikt over een bergruimte op de begane grond om zijn demonstratiemachine veilig te stallen en omdat iets in je auto achterlaten, al

was het maar een leeg lucifersdoosje, in deze buurt gelijkstaat aan roekeloze uitlokking, heeft hij met Snoek, zijn supervisor, afgesproken dat hij de XR10 aan het eind van iedere werkdag terugbrengt naar de kleine showroom. Maar die showroom is in Nieuw-West, wat hem minstens een uur extra reistijd kost, ophalen en terugbrengen, een inspanning waartoe hij niet in staat is.

Hij gaat op zijn bank zitten en zet de televisie aan, kijkt een poosje naar een programma over reïncarnatie. Even denkt hij dat zijn telefoon gaat, maar als hij het geluid van de televisie wegdrukt, is het doodstil in huis. Hij staart naar zijn gelige schaduw op het behang en vraagt zich af wie er op Joris past.

In haast verlaat hij aan het eind van de ochtend zijn huis voor een lunchmeeting met Snoek. Hij heeft nog precies twintig minuten om op tijd te komen in het motel langs de rijksweg, wat haalbaar is, op voorwaarde dat alle verkeerslichten, bruggen, motoragenten en andere weggebruikers zich dienstbaar opstellen. Met zijn jas gevouwen over zijn arm en zijn koffertje hoog opzwaaiend rent hij de straat uit, langs de volgestouwde fietsenrekken en de hoopjes afgedankte huisraad, verpakkingen en oude planken die op de vuilnisman liggen te wachten. Op de hoek, bij het dichtgetimmerde café, slaat hij een andere straat in, een veel drukkere, waar hij schuin de tramrails oversteekt om zich tussen de aanstormende fietsers door te werken. Hijgend bereikt hij na een minuut of vijf zijn auto en stapt in.

Het goede nieuws is dat de XR10 haar vertrouwde plek in de laadruimte niet heeft verlaten. Hij groet haar en start de auto, terwijl hij de slaperigheid van zijn gezicht in het spiegeltje controleert. Eén blik op die gezwollen oogleden en Snoek zal concluderen dat hij nog maar net zijn bed uit is. Er hangt een witte, melkachtige lucht boven de huizen.

Meer dan tien minuten te laat komt hij de grillroom van het motel binnenlopen. Snoek, in een smetteloos donkerblauw kostuum en een wit hemd, zijn glimmende zwarte schoenen onder tafel, kijkt op zijn horloge, maar zegt niets.

‘Sorry, mijn afspraak liep uit.’

Snoek geeft hem een krachteloze hand terwijl hij gaat zitten. Snoeks haar is in geraffineerd over elkaar vallende laagjes geknipt. Alles aan hem is zo onberispelijk dat hij zich tegenover deze tien jaar oudere man altijd een onzekere, schooierachtige puber voelt. Het enige wat afbreuk

doet aan Snoeks volmaakte voorkomen is een rode streep schilferachtige huid boven de boord van zijn hemd.

‘Wat hebben ze staan?’

‘Waar ik nu vandaan kom? Toshiba ts, maar ze willen iets snellers. Ik probeer ze op te warmen voor een ks2.’

‘Demo?’

‘Ze willen nog een halfjaar wachten met inruilen.’

‘Het is nooit te vroeg voor een demo.’

Hij mompelt wat over slechte tijden, bezuinigingen en faillissementen waar hij zich in toenemende mate voor geplaatst ziet, maar Snoek doet alsof hij hem niet hoort. Ze bestellen wat ze altijd nemen: een sandwich met kaas en een koffie. Hij schuift de envelop met de dagrapporten van de afgelopen week in Snoeks richting over tafel.

‘Nog orders?’ vraagt Snoek terwijl hij naar de envelop wijst.

‘Nee.’

Snoek laat een korte stilte vallen, waarbij zijn hoofd traag knikt. ‘Wat staat er vandaag op het programma?’

‘Ik heb vanmiddag een afspraak bij een expeditiebedrijf in het westelijk havengebied. En daarna doe ik wat adressen in de omgeving.’

‘Koude adressen?’

‘Niet allemaal, ik heb gisteravond mijn kaartenbak nog eens goed doorgenomen, er staan wat Xeroxmachines waarvan de contracten bijna aflopen.’

Achter op de envelop maakt Snoek enkele aantekeningen in kleine hoekige tekens.

‘Die afspraak bij dat expeditiebedrijf, is dat een demo?’

‘Daar ga ik wel van uit.’

Snoek legt zijn vingers om de stalen band van zijn Rolex, waarvan beweerd wordt dat hij nep is, en schuift hem heen en weer. Op de een of andere manier weet hij van deze eenvoudige handeling iets intimiderends uit te laten gaan, zoals een bokser die bij aanvang van een nieuwe ronde zijn handschoenen tegen elkaar slaat. Snoeks telefoon gaat en hij neemt op, zegt een paar keer ja en nee en vraagt waarom. In zijn gezicht

beweegt geen spier terwijl hij luistert. Hij is een en al ernst, zoals hij achteroverleunt, een en al zekerheid. Het lijkt deze man behalve aan humor ook aan iedere vorm van zelftwijfel te ontbreken. Het anker van zijn bestaan is de, zoals hij het noemt, gulden drie-eenheid: afspraken, demonstraties en orders.

‘Weet je wat de pijlers zijn van succes?’ vroeg Snoek hem op de dag van zijn sollicitatiegesprek op het hoofdkantoor in Zoetermeer. ‘Afspraken, afspraken en afspraken!’ En daarbij had hij ter onderstreping met zijn vlakke hand driemaal achter elkaar op tafel geslagen. ‘Afspraken leiden tot demo’s, en demo’s leiden tot orders. Hoe meer afspraken, des te meer orders.’

Hij had geknikt.

‘Het is ongelooflijk simpel.’

Snoek maakt er een levenstaak van zijn verkopers deze grondregels in te prenten. En, dat moet hem worden nagegeven, met redelijk succes. In die zin dat je ze midden in de nacht wakker kunt maken om ze als geestenbezweerders deze succesformule te laten opdreunen.

Nadat Snoek het gesprek heeft beëindigd, laat hij zijn telefoontje in zijn binnenzak glijden, waarbij hij iets vooroverleunt in zijn richting. ‘Nog kans op orders deze week?’

‘Misschien één, vrijdag hoor ik het.’

‘Wie?’

Hij moet nu razendsnel met een naam op de proppen komen, een naam die bestand is tegen een simpele steekproef in het telefoonboek of op internet.

‘De Jong, een vastgoedbedrijf.’

‘Waar?’

‘De Omval. Ik heb er een paar maanden geleden een demo gegeven, deze week valt de beslissing.’

Snoek haalt een opschrijfboekje met een zwartleren omslag tevoorschijn, bladert erin en begint op zijn gemak iets te lezen. ‘Drie demo’s in november, wat een armoede.’

‘Ja, november!’

‘Quentemeijer had veertien demo’s en acht orders.’

‘Acht?’

‘Waarvan tweemaal vhs.’ Snoek leunt glimlachend achterover om de uitwerking van die laatste opmerking op zijn gezicht te bestuderen.

Quentemeijer is een collega die in rayon Den Haag en omgeving furore maakt. Dit is zijn eerste jaar bij de company en Quentemeijer maakt precies dezelfde fout die hijzelf een jaar eerder maakte door in zijn debuutjaar als Salesman Duplicating Products zoveel machines te verkopen dat hij niet alleen zijn eigen rayon verzadigt, maar ook slachtoffer wordt van de gewekte verwachtingen voor het volgende jaar.

Snoek trommelt met zijn vingers op tafel en laat de al tergend lange stilte voortduren, bedoeld om de boodschap over te brengen, zijn mening over de slappeling tegenover hem, die met zijn slaperige kop op rekening van de company een kaassandwich naar binnen werkt. Hij weet dat Snoek hem, net als de vijftien andere verkopers van Duplicating Products, op Quentemeijer na, maar dat is slechts een kwestie van tijd, beschouwt als een onbetrouwbare, onwillige hond die eropuit is hem te belazeren. In zijn ogen zijn ze allemaal karakterloze, luie, malverserende mislukkelingen. Tegen hun ingewortelde lage neigingen valt nauwelijks iets te ondernemen, behalve één ding: ze eindeloos op de huid zitten. Al het andere is boter aan de galg, denkt Snoek. Eigenlijk zijn ze al zijn goedbedoelde inspanningen niet waard, maar zich bij hun mislukking neerleggen kan Snoek zich niet permitteren, al was het maar omdat hij verantwoordelijk is voor hun omzet en hij, op zijn beurt, iedere maand door de Division Manager wordt afgerekend op hun verkoopresultaten.

Tijdens die verre middag van verkeersgeruis achter de ramen en kanti-negeurtjes op de gang, de middag waarop hij zichzelf, gehuld in een van Tessa’s broer geleend kostuum, aan Snoek en een dame van Personeelszaken verkocht, schetste Snoek hem het beeld van zijn ideale verkoper. Hij somde de eigenschappen voor hem op, vinger voor vinger meetellend in de lucht. ‘Vasthoudend, accuraat, representatief, doortastend, betrouwbaar.’ Hij meende het uit de grond van zijn hart.

Na de lunch lopen ze samen zonder een woord naar de parkeerplaats,

waar hun auto's staan en het benauwdste moment van hun ontmoeting aanbreekt, riskanter dan het verhoor en de doorzichtigheid van zijn leugens. Snoek zou met hem kunnen meelopen naar zijn auto en hem over het dak heen met zijn smalende, ijsblauwe ogen opnemen en mompelen: 'Wat zou je ervan zeggen als ik vanmiddag gezellig met je op pad ging?' Af en toe deed hij dat, altijd onverwacht, wat het zo bedreigend maakte.

Maar Snoek geeft hem een hand en zegt: 'Je bent een slimme jongen, probeer niet té slim te zijn.'

Dan gaan ze onder jagende wolken uit elkaar, Snoek stapt in zijn door de company voor supervisors voorgeschreven BMW en hij in zijn Seat Altea. Als eerste rijdt hij weg van de parkeerplaats. In zijn spiegeltje werpt hij nog een laatste blik op Snoek, die met heftige halen zijn schilferige hals krabt.

Het genoegen van orde en netheid in de woning van Tessa, van het licht dat met de juiste sterkte op de juiste plek lijkt te vallen, dringt zich aan hem op terwijl hij met zijn zoon op de bank een boek met plaatjes van boerderijdieren doorbladert. Hij denkt aan zijn eigen huis, het behang met een patroon van verschoten bloemen, het afgedankte vloerkleed dat na twintig jaar trouwe dienst bij Tessa's ouders nu met rafelige, opkrullende randen bij hem met pensioen is gegaan, de verhuisdozen langs de muren, dingen waar hij maandenlang geen aanstoot aan heeft genomen maar die hem nu storen. Iedere gladde verfstrook in Tessa's huis verwijst naar een scheur of bladder in dat van hem, ieder nieuw, smaakvol meubelstuk van haar verwijst naar de sleetse krijgertjes bij hem thuis. Toen ze nog samen waren, hadden ze dezelfde smaak, op wat kleine dingen na, die je door de vingers kon zien omdat ze geen irritatie opwekten. Maar gek genoeg lijkt dat idee van een gemeenschappelijke esthetische voorkeur nu een even buitenissige als leugenachtige voorstelling van zaken.

Met haastige pasjes komt Tessa op haar hoge hakken de kamer binnenlopen in een lange jurk met lage rug. Haar lippen glanzen, ze ziet er mooi uit, maar door het fronsje boven de dubbele boog van haar donker gemaakte wenkbrauwen, lijkt ze ergens boos om. Of misschien is het geen boosheid maar haast, of onzekerheid over haar uiterlijk, zo vlak voor vertrek naar een stuk in de Stadsschouwburg.

Als ze Joris op de bank een afscheidskus komt geven en de jongen zijn armen om haar nek slaat, herkent hij de geur van haar parfum. Ze kust Joris twee, drie keer op zijn hoofd en werkt zich voorzichtig uit zijn greep.